En hvar sin egen professor eller Allt menskligt vetande i sammandrag. Kortfattad encyklopedi af Falstaff, Fakir. III delar i ett band

Bokutgåva

Waldemar Bülows förlag, Lund 1894. Boken utkom också i en utökad upplaga samma år, men detta är den första upplagan.
FÖRETAL och varning till läsaren.

Den, hvars pligt det är att skrifva dessa rader, är en omätligt rik man, för hvilken det icke skulle vara någon konst att låna hvar och en af sina läsare fem kronor.

Men väl vetande, att kunskap är makt, och att en sådan ofattlig gifmildhet från hans sida blott skulle leda till orgier, jemförliga endast med en Neros eller Herodes', samt öfvertygad på grund af sin djupa menniskokännedom, att han aldrig skulle få igen ett öre af sina femmor, har han beslutat att i deras ställe utgifva denna ojemförliga bok, som han mildt, men allvarligt råder hvar och en att köpa, tillsvidare utan att närmare angifva straffet för den tredskande.

Vi hafva i dessa dagar sett boktitlar sådana som: en hvar sin egen läkare, en hvar sin egen hyresgäst, en hvar sin egen loppcirkus, en hvar sin egen skarprättare m. fl. Men med denna bok vill den, som skrifver dessa rader, oskadliggöra ej blott all sådan, utan öfver hufvud all litteratur. Såsom källskrifter har han derför användt alla både tryckta, skrifna och uppbrända böcker med undantag af Lunds stifts matrikel, och han vill se den i synen, som vågar betvifla denna uppgift.

Falstaff,

Autodidaktiæ Doktor,

FÖRSTA DELEN.
Folkbildning.
Första kapitlet.
ABC.

Då min afsigt med att skrifva dessa rader är att taga hand om menniskan från det hon börjar få förmågan att lära sig något, och släppa henne först då hon läst ut min bok, vill jag börja mitt verk med en lättfattlig framställning af *alfabetet.* Min metod är den enda tillförlitliga, hvilket jag kan styrka med intyg, som föreligga till påseende i min bostad för den, som dristar sig att utfordra sådana.

A. *Ammor* kallas unga mammor, som på landet varit flammor.
B. *Buffeln* är ett hornigt djur, ömsom ko och ömsom tjur.
C. *Cypern* är min sann en ö, för den ligger i en sjö.
D. *Dromedaren* med sin puckel går i öknen ut på ruckel.
E. *Eremiten* ensam går, trifs ej, om han sällskap får.
F. *Faster* kallar man den moder, som har fadern till sin broder[1].

G. Girigbuken samlar gull. Gull ej annat är än – mull.
H. Holofernes en gång bjudit på supé en enka, Judith.
I. Ingefära uppå filbunk Luktar bättre än en Nil-skunk 2.
J. Jeremias – en profet – mycket ondt i verlden slet.
K. Kors i herrans jössu namn! Är väl *detta* Köpenhamn?
L. Loppan har en massa fötter; derför blir hon aldrig trötter.
M. Mastodonten i ett gungfly kan ej jägarns bössor undfly.
N. Negern är så svart, att man honom knappast skönja kan.
O. Odalmannen går och koxar på sin prest och sina oxar.
P. Proletären gerna ville dricka punsch och spela kille.
Q. Qvast och *qvinna* begge 2 pläga stafvas nu med k.
R. Robinson af glädje röt, när han fann en kokosnöt.
S. Suggan älskar att sig klia i sin eleganta stia.
T. Tranan dansar mest med sparfvar. Herreje, hvad sparfven larfvar!
U. Upupa-epops-kalops kan man propsa i en mops.

V. Vattnet är ett farligt gift, hvilket omger Visby stift.
W. Wasmuths liktornsringar smärta, om du får dem i ditt hjerta.
X. Xerxes samlade en här, som helt säkert upplöst är.
Y. Ytterrockens mattblå foder gör dig varm och glad och goder.
Z. Zontariffen för en krona för dig fjerran från Landskrona.
Å. Ångan är ett dimmigt ting, som får hjul att gå ikring.
Ä. Ädelstenen Koh-i-noor tror jag knappast att du får.
Ö. Ölost uti festligt lag höjer lefnadens behag.

Andra kapitlet.
Ba.

Ba – ett af de första ord, som barnet stammar från sin moders läppar! Låtom oss derför stamma dem med några variationer, så kunna vi derpå öfvergå till de mångstafviga orden, såsom *lokomobilskötare, glyptothek, kakaromonophilos* o. a., m. m.

Ba-be-bi-bo-bu-by-bå-bä-bö-bööh!

Ba-be-bi-bë-bü-by-bö-bu-ba-buff!

Baba-bibi-bebe-bobo-bubu-böbö-boll!

Bababi-bababe-bababo-bababu-bababö!

Babababi-babababo-babababu-babababöx!

Sedan upprepar man *baba* eller *bobo,* och tillägger ett antal tvåordiga stafvelser, tills man lärt sig tala bra.

Hvarpå man öfvergår till

Tredje kapitlet.
Staföfningar.

För att stafva flerstafviga ord kräfvas ord med flera stafvelser. Sådana ord kunna mot ringa kostnad anskaffas genom kommissionärer i landsorten eller också genom att slå upp någon bok.

Ett godt exempel på flerstafviga ord är

riksdagsmannautskottssuppleantbostadsstäderskevikariebarnbarnsbyxor.

Detta ord är dock ett af de lättare.

Ett svårare ord är deremot *lejon*. L-e, *le,* j-o-n, *jon, le-jon, lejon*. Detta ord är nämligen *afrikanskt,* och sådana ord äro alltid svåra. Afrika ligger i Sahara.

Uttala nu hastigt några flera flerstafviga ord hvarje fredagsmorgon, sedan solen är uppstigen och druckit sitt sodavatten. So-da-vat-ten: *sodavatten.*

Fjerde kapitlet.
Sedolärande berättelser.

Har nu den unge läsaren hunnit ända hit, måste han hafva någon god och lidelsefri lektyr, som kan bidraga att hålla hans uppstigande passioner inom deras tillbörliga gränser. Här anser jag, att följande 4 berättelser skola uträtta mycket godt.

I. *Den lydige Konrad*.

– Spring nu ut och lek, men lek snälla lekar, och lofva mig att icke gå och snatta päron i skomakarens trädgård, förmanade Konrads fromma moder honom en eftermiddag.

– Ja, snälla moder, det lofvar jag dig, sade den lille Konrad, och sprang ut på vägen.

Kort derpå mötte han en elak gosse, som hette Janne. Denne var alltid smutsig och olydig. De snälla barnen hade derför af sina föräldrar fått tillsägelse att undvika hans sällskap, ty *dåligt sällskap förderfvar goda seder*. Konrad sökte också alltid undfly allt umgänge med den elake Janne.

– Kom, sade nu den stygge Janne, kom, så gå vi tillsammans bort och »nalla» päron. Skomakaren är rest till staden, så att ingen ser oss.

– Nej, svarade den lilla Konrad allvarligt, jag vill icke gå med dig och nalla päron i skomakarens trädgård.

– Hvarför inte det då? hånade den elaka Janne.

– Nej, ty min goda moder har förbjudit mig det, genmälde den ståndaktige lille Konrad och fortsatte sin väg.

Kort derpå fick han höra ett skrik från skomakarens trädgård. Skomakaren hade oförmodadt kommit hem från den närbelägna staden och ertappat den elake Janne i päronträdet, samt straffade honom nu hårdt med spannremmen.

– Det var väl, att jag lydde min goda moder, tänkte den lille Konrad, föll på knä och fälde tårar af tacksamhet för att han undgått frestelsen denna gång.

Derpå uppsteg han och kände sig betydligt styrkt i sin föresats, att icke alls tänka på skomakarens päron, utan att i stället gå och snatta plommon i skräddarens trädgård; ty han visste med säkerhet, att skräddaren för närvarande var borta för hela dagen i en by en och en half mil derifrån.

Moral: *Den, som lyder går det väl, Äfven om han plommon stjäl*.

II. *Den stygga baljan.*

– Usch, den stygga baljan! utropade Frans, förtörnad öfver att i densamma hafva nedstänkt sina byxor. Usch, hvad den är förtretlig! sade han och började sparka den.

En äldre man, som i detsamma mycket lämpligt gick förbi, stannade, då han hörde detta. En annan man skulle kanske icke hafva stannat för så litet, men denne man gjorde det, ty han kände på sig, att här var tillfälle att uttala en vis lärdom.

– Hvadan bannar du baljan? sade han till den lille vredgade gossen.

– Se, så hon har stänkt ned mig! svarade Frans och pekade på sina byxor, som nu sågo allt annat än vackra ut.

– Har *baljan* verkligen gjort det? frågade den äldre mannen med en djupsinnig min.

– Ja, det har hon!

– Nej, sade den äldre mannen med ett allvarsamt leende – ser du, hon stänker ju icke ner mig, fastän jag står lika nära henne som du. Ser du, mitt barn, baljan *kan* icke – –

I detsamma rusade en hund förbi och stötte till baljan, så att hon föll omkull, öfvergöt den vise mannens byxor med smutsigt vatten och krossade fullkomligt en af hans stortår.

– Den satans baljan! skrek den äldre mannen, hoppande på ett ben, röd i ansigtet af smärta och vrede.

Då log den lilla Frans.

Moral: *Onödig visdom skall man spara, Tills man råkar sjelf i fara.*

III. *Den flitige gossen.*

Den åttaårige Jöns var den bäste i hela skolan och älskades derför mycket, om också icke af sina kamrater, så åtminstone af sin gode lärare. Han var ett tidigt utveckladt barn: vid sex års ålder kunde han uppräkna alla sjelfljuden och sex af medljuden, vid sju års ålder kände han alla ljuden. Nu var han åtta år och kände till mycket mera af det nyttiga vi få lära i skolan.

Hans fattige fader var en rå man, som icke älskade lärdom. Ofta ryckte han boken ur sin flitige sons händer och skickade honom ett ärende i byn. Häröfver grämde Jöns sig i tysthet och fälde många bittra tårar, då någon såg det.

Men en dag måste äfven hans hårde fader erkänna att boklig flit är ett nyttigt ting, såsom vi skola finna i det följande.

Jöns' fader råkade nämligen i tvist med en vän vid ett tillfälle, då de utbytte tankar angående ett politiskt ämne. Slutligen utbrast Jöns' faders vän: Nej, du vet inte ens, hvad poltik är! Ha!

– Vet jag inte, hvad pol'tik är? gemälde Jöns' fader med uppbragt stämma. Ha?

– Så säg då hvad det är! sade vännen i en hånande ton.

Jöns hade hela tiden med spänd uppmärksamhet följt det intressanta samtalet. Då han nu såg sin fader bragt i trångmål, ansåg den flitige gossen tiden vara inne att sjelf deltaga i meningsutbytet. Derför reste han sig

blygsamt rodnande, och sade: Jag tror nog att min fader vet hvad politik är, ty det vet ju till och med jag, som är så liten.

Fadren såg på Jöns med en tveksam blick.

– Hvad menar du då, att det är? sade han.

– Jo, svarade Jöns med en säker röst, det är ett trestafvigt ord, som består af trenne sjelfljud och fyra medljud. Dess etymologiska ursprung är grekiskt och dess betydelse är statskonst. I uttaladen det oriktigt, då I saden pol'tik, ty det heter pol*i*tik.

Sedan han sagt detta, upphörde tvisten som med ett åskslag.

(Från den stunden uppmuntrade fadern Jöns' flit.)

Moral: *Flitigt läsa gör dig klok. Derför läs hvarenda bok.*

IV. *Den lögnaktiga Pella.*

Pella var endast nio år, men hade redan ljugit tvenne gånger, till stor sorg för sin gråklädda moder, som icke kunde tåla en osanning. Hon agade också sin dotter rätt eftertryckligt för detta grofva fel och förmanade henne till sanning och frid. Men den lilla Pella lät icke rätta sig, såsom vi i det följande skola se.

En vacker sommardag gick den lögnaktiga Pella och lekte med några små sanningsälskande flickor. De kastade sten och smuts på hvarandra och rogade sig tappert. Då kom en liten katt öfver gården.

– Den katten är vår, sade Pella, då hon fick se kissen.

Som de små sanningsälskande flickorna trodde, att hon talade sanning, började de genast att kasta sten på katten. Den träffades rätt hårdt af ett stenkast, och började derför jemra sig på det jemmerligaste, så att den, som verkligen rådde om katten, kom ut. Det var en aktningsvärd kvinna, som hette mor Andersson.

– Hvarför slån I min katta? frågade hon förtörnad.

Då framträdde en af de små sanningsälskande flickorna och sade: Pella sade, att det var hennes katt.

Men dermed var mor Andersson icke nöjd, utan mälde vidare: Den omständigheten att Pella uppgifvit bemälda, katta såsom sitt egande husdjur, gifver icke vid handen ett berättigande för eder att med berådt mod tillfoga djuret kroppsskada.

Och icke ens nöjd med denna muntliga bestraffning, grep mor A. ett kvastskaft och ropade: Vänta, jag skall larma eder!

Då sprungo alla de små sannfärdiga flickorna hem. Hemkomna berättade de för Pellas moder, att Pella farit med osanning.

Häröfver blef Pellas fromma moder så upprörd, att hon grät sig till döds.

Moral: *Den, som ljuger vållar lätt Någons död. Det är ej rätt.*

Slut på första delen.

ANDRA DELEN.
Lärd bildning.
Första kapitlet.
Kyrkohistoria.

Si – det är mycket intressant, att studera denna historia; ty den är mycket intressant.

Kyrkohistorian består sig sex ekonomiska möten, Upsala mötes beslut, Westerås’ recept och ordination, samt de nio Schmalkaldiska artiklarne. Dessa möten egde rum kort efter hvarandra, men i skilda länder, hvilket beror på Europas geografiska beskaffenhet. Så kunde t. ex. kyrkomötet i Chalcædon 901 icke hållas i Westerås, ty Westerås recept egde rum i Sverige 1601 (1748?).

Kort derpå förklarades den gode påfven ofelbar, hvarjemte civila äktenskap förklarades giltiga 1873[3] genom en Kgl. Förordning, som fortfarande är promulgerad.

Dessutom finnas äfven *baptister* och *qväkare*. *Mormonerna* hafva derjemte så ofantligt många hustrur, att du knappt kan tänka dig det.

Andra kapitlet.
Modersmålet.

Detta kapitel beror till någon del på modrens nationalitet. Ty om t. ex. modren är negress, måste mannen (= sonen) anse sitt modersmål vara negressiska. Dock är han derigenom icke förpligtad att bära ullhår.

Men om du är svensk, lille läsare, så skall du tala svenska, ty vårt språk är ett mycket vackert språk; och hvarför skulle du icke tala så vackert som trots någon?

Tala alltså svenska, och studera flitigt i många år våra stora böcker! Ju större böckerna äro, dess bättre äro de i reglen. Derför anses också exempelvis Svenska Akademiens Ordbok vara bättre än mången doktorsafhandling om X^2 o. s. v.

Svenska språket

består af 28 bokstäfver och tio siffror jemte paragraftecken m. m.

Dess störste skald var *Brage* (numera död).

Tredje kapitlet.
Räkning.

Två slags siffror finnas:

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, nia, tia, knekt, kung tredje och

X.

Då man vet att x är detsamma som 6 (hvilket ju förresten höres på uttalet), lösas ju lätt alla algebraiska eqvationer med 1 eller 19 obekanta genom insättande af x, dess utbytande mot 6, 6:s eliminerande mot x, o. s. v.

Exempel på en eqvation (icke att förvexla med eqvatorn, om hvilken se Geognosi!):

$x^2=6^2$; $x=6$; $x^2=12$; $6^2=12$, $x=6$.

Anm. Till *räkning* hänföres äfven den s. k. *skräddareräkningen,* ett oting, som bör afskaffas.

Fjerde kapitlet.
Geometri.

Punkten är den minsta linien.

Alla *linier* indelas i *raka* och *krokiga*. Den linie, som hvarken är rak eller krokig, kalla vi *sned*. En mycket krokig linie kallas *cirkel*. En ovanligt rak linie kallas *qvadrat* (= fyrlining).

Man kan äfven rita geometri på trappor, om man heter Archimedes och kan uppfinna Archimedes' lag, hvilken består i att nedsänka sin guldkrona i vattnet.

Parabel och hyperbol kallas de figurer, som tjena till att beräkna kometernas banor. Dessa banor äro mycket bredspåriga.

Femte kapitlet.
Geognosi.

Jorden är en rund företeelse, som ringlar sig fram i verldsrymden med den bestämda föresatsen att gå rundt omkring solen. Detta lyckas också; men dessförinnan bilda sig ljus, värme och aggregation, hvarpå jorden småsvärjande fortsätter sin monotona bana, hvilken för den uppmärksamme iakttagaren endast kan erbjuda ett svagt intresse.

Jordens inre är fullt af guld och granit. Basaltgrottor förekomma på de Hebridiska halföarne; hvilka tillhöra Brittanien.

Icke synnerligen långt derifrån finnes en vulkan, *Vesuv,* som utspyr eld och aska; detta beroende på det öfvermått af dessa födoämnen, som han i sin ungdom intagit, hvilket bör mana dig till måttlighet härutinnan.

Äfven *silfver* finnes i Amerika, hvilket gifvit anledning till den på sin tid så omklandrade silfverbillen (se kap. Modersmålet!).

Att icke endast *Sverige* förefinnes på kartan, beror derpå, att jorden indelas i Europa, Asien, Afrika m. m.

Europa.

indelas i Sverige, Norige, Tyskland, Monaco m. m.

Sverige

består af landskap, som styras af Kgs. Bef:hde [4].

Asien

bebos af kineser och dylika husvilla individer.

Afrika

bebos af niggrar, kongofarare, tyskar, ryskar, Stanley m. m.

Sjette kapitlet.
Historia.

När man skrifver historia, måste man vara mycket samvetsgrann och helst hafva varit med under hela den tidpunkt, som man har i sinnet att behandla. Har man icke det, gör man bäst i att afskrifva sina store föregångare. Den, hvars mejsel hugger dessa rader, har valt ett tredje sätt, hvilket han dock, på grund af dess dyrbarhet, t. v. måste låta förblifva en hemlighet.

Historian handlar om krig och kungar. Ju flera krig en kung har fört, desto flera sidor i historian kan han betrakta som sin egendom. I brist på kungar vilja vi tala om kejsare, näml. Ahasverus, Nero och Karl den tjocke. Detta kallas i obrukbara läroböcker trekejsarslaget (= 3 slags kejsare).

Efter sitt ämne indelas historien i bibelsk, svensk och allmän historia. Den sista sorten är öfverflödig för dig att känna, kunskapstörstande läsare. Kan du de båda första, vet du mer än förut.

Dessutom bör du känna tre personer hvars namn du måste ha reda på, om du sjelf någon gång vill bli historieskrifvare. De äro Napolium, Klumbumbus och Dundrapart. Den förstnämde tänkte lägga hela Europa under sin spira och blef derför kanoniserad under namnet Sankt Helena, den andre upptäckte det land, till hvilket du förr eller senare får emigrera, och den tredje är äfven ett omtyckt och oskyldigt förströelsespel, hvarpå du kan vinna mycket pengar, om du har tur eller många äss i rockärmen.

Nog historia.

Sjunde kapitlet.
Naturlärdom och Naturskildring.

Menniskan, som är skapelsens tvåkrona, indelas med afseende på kroppen i tre olika stora delar:

hufvudet, eller den öfversta delen;

kroppen, eller den mellersta delen; samt

benen, eller den understa delen.

Det allra nedersta af benen kallas *fötter,* hvilka äro två och bestå af hvardera fem tår. 2 × 5=10; *tio tår.*

Dessa äro, fem till fem, hvarandra lika, men hvar för sig olika.

Den första tån kallas *stortån,* och är betydligt större än de öfriga.

Den andra kallas *pektån,* och användes till att peka med.

Tredje tån eller *långtån* är mycket lång.

Fjerde tån kallas *ringtån*. På den kunna dyrbara ringar bäras, då man vill undvika skryt.

Femte tån är så rysligt liten, att den i dagligt tal benämnes *lilltån,* samt tjenar hufvudsakligen till att uppbära de nyttiga organ, som kallas liktornar. Om denna tå utvecklar sig *framåt* till två alnars längd och *derpå* böjer sig rakt uppåt till en längd af tre alnar, kan man i dess topp fastbinda en fackla och dermed lysa sig hem i de stormdigra novembernätterna.

Tåens ben äro tre: första benet, andra benet och tredje benet.

Hvarje ben i tåen består af

brosk och *blod*

jemte något annat

element,

som ännu utgör naturens hemlighet.

En annan af naturens stora hemligheter är

norrskenet.

För att härifrån öfvergå till

Djurriket,

märker man flera djur, såsom däggdjur, fåglar, sillar och sniglar. Det starkaste djuret är sällsynt; därnäst kommer bältan, som kan hoprulla sig till något, som påminner om en pansarbetäckning. Kölsvinet är numera utdödt.

Påfågeln har hundra ögon på stjerten; hönan lägger närande ägg och lefver i erkändt konkubinat med tuppen; fågeln Rock är utdöd, men åtnjöt på sin tid mera aktning än mången nu lefvande tronpretendent.

Sillen är salt och går i stim. Hvalfisken uppföder lefvande ungar. Gäddan koka vi. Att de flesta fiskar uppnå en så hög ålder, beror till stor del derpå att de bada så ofta.

Snigeln och polypen äro slimmiga, men ofarliga i berglandskap, der redan den höga och rena luften stärker menniskans mod, försåvidt icke en snöstorm eller lavin skulle hafva försvagat de kroppskrafter, som för hvar och en äro mera af värde än guld och topazer.

* * *

Att söka föreställa sig ett landskap med endast villebråd och inga

Blommor

blefve väl endast ett djerft tankeexperiment.

Blommorna sakna fri rörelseförmåga och andra härliga förmåner, men åtskiljas lätt från djuren genom deras brist på läte och oförmåga att uttrycka glädje och trots.

De indelas derföre i *han*- och *hon-blommor,* bland hvilka de förstnämnda äro af han-kön och de senare af hon-kön.

Vid parningstiden blomma de, och sätta derpå frukter, af hvilka flera, såsom päror, hästkastanjer och maccaroni uppväcka många gissningar genom den olikhet i form och smak, som de förete för den ifrige ätaren.

Många blommor hafva hufvud, men anses dock sakna hjerna.

När blommorna blifvit hö, hopsamlas de i stackar. De beklagansvärda menniskor, som hafva detta stackota yrke, kallas stackare.

I Australien sprida blommorna ingen skugga, hvarför man dock icke eger rätt att klandra Den, som nog har sin mening med Det.

* * *

Naturskildring.

En af mina lärjungar har skrifvit en mycket vacker naturskildring, i form af ett högtidligt tal till en del imaginära läsare. Det kan vara lämpligt för dig, min läsare, att taga kännedom deraf, så att du blir i stånd att igenkänna våren, då denna egendomliga årstid börjar anfäkta dig:

» *Vår vår.*

Det är redan nu på tiden att förbereda sig till ett allvarligt motstånd mot våren, innan han börjar sin hiskliga framfart.

Varen alltså nu mycket försigtiga, mina älskeliga läsare, så att icke våren, naturens poliskonstapel, tager er i kragen och befaller er att »skingra er» åt olika håll för att svärma bland blommor, älska, skrifva vers, köpa vårkostymer eller föröfva andra, thesso liknande dumheter – vi höllo på att säga obetänksamheter. Varer fördenskull försigtige, men varer försigtige med varsamhet!

Går icke ut för att svärma bland blommor och blad! Behyta eder för detta, ack, vakter eder för detta! ty bland blommor och blader, som göra dig i hjertat glader, finnes mång huggorm stor, och gift i honom bor.

Huggormsgiftet är mycket skarpt tidigt på våren. Huggormarne hafva ju icke haft annat att göra under hela den långa, långa vintern, än att ligga och samla ihop gift i sina små käkar. Om du nu, älskelige läsare, böjer din lekamen för att bryta en doftande nattviol, känner du som ett skott af en pistol, det är huggormen som på dig snaskar, förgiftad sedan du hemåt traskar.

Vakter eder äfven för att älska i våren! Kärleken griper dig och angriper din förr så blomstrande helsa, sedan kan dig ingen frälsa, du blir mager och guler, du blir dyster och fuler, du kan icke berga dig, ty du kan icke värja dig mot den oemotståndliga käderleken, som beror på vårväderleken!

Vakter eder äfven för att köpa eder nya vårkläder. När du sedan går på gatan i dina nya kläder, njutande av solsken och vackert väder, när du der skrider, fin och ljus, börja folk hata dig burdus, man tror att du har för mycket pengar, på ryggen får du så många slängar, det blir ett springande till din hydda, mot agenter och tiggare du kan dig ej skydda, en vill ha bidrag till vår försvarsförening, en annan vill höra om borgen din mening, en tredje vill ha dig på vexlar dyra, din husvärd dig kräfver på din hyra, du får hvarken gå eller stå i fred, måste den nya kostymen gömma ned!

Vakter eder äfven för att skrifva verser »om den återuppvaknande naturen», som föder längtan hos menniskan och djuren! I de bästa fall det blifver så här:

Åter det vår i Europa är.
Derför så hafver jag blifvit kär.
Denna vers, som jag ristar här,
hafver jag svarfvat med stort besvär.

Akta dig för det! Jag ber dig på det bönligaste derom!

Nej, strid emot våren som en man, borsta upp dig och gå djerft och blindt igenom denna förskräckliga årstid, tänk på att *du* är en menniska, hvilket ju icke våren är, och besegra honom derför, medan det ännu är

tid!

Men tro icke derför att du sedan får frid! Sedan kommer den ännu farligare sommaren, då huggormarne äro ännu talrikare, då din kärlek är ännu mera gäckad, då den nya kostymen är fläckad, och din pegas är bruten och stäckad!

Men vakta dig uti ungdomsåren
för den förskräckeliga svenska våren.»

Åttonde kapitlet.
Läkedom.

Ehuruväl det vore bäst att icke vidröra ett så sorgligt ämne, anser jag dock min pligt fordra att jag ger läsaren några vinkar, om hur han skall vårda sin helsa (helsovård) och sin sjukdom (sjukvård).

A. *Helsovård.*

För denna uppställer jag följande regler:

1:o Akta icke blott dina, utan äfven andras finnar.

Såsom ett varnande exempel anföra vi följande sanna händelse:

Då en torparefru i Barkaryd nyligen skulle rykta sitt svin, afref hon utan att tänka derpå en finne på det frodiga kreaturet. Häraf blef följden en häftig inflammation, och hade inte djuret på tredje dygnet nedslagtats och försålts till en kötthandlare, kan man lättare tänka sig än beskrifva den förlust, som hade drabbat en varmhjertad qvinna.

2:o. Ingif dig icke obetänksamt på förkylningar.

3:o. Reta icke din nästa om hon är starkare än du, ty det kan blifva skadligt för din helsa.

4:o. Lemna råttgiftet åt råttorna och flugpapperet åt dina fiender bland djur och menniskor!

5:o. Gå icke på isen, förr än du har sett att den bär den af dina vänner, som är dubbelt så tjock som du.

Följer du alla dessa råd, tror jag icke, att du löper någon vidare fara. Skulle du det oaktadt blifva sjuk eller nedläggas på sotsängen, komma vi till

B. *Sjukvården,*

hvarvid du har följande att rätta dig efter:

1:o. Räck ut tungan åt din husläkare.

2:o. Tyrannisera din omgifning, så blir den försigtig och låter dig icke omkomma af vanvård.

3:o. Har du väl blifvit sjuk, så brådska ej för mycket med att blifva frisk, ty så snart du återvunnit din helsa upphör du att vara föremål för omtanke och undseende.

4:o. Inskrif dig i så många sjukkassor som möjligt.

5:o. Akta dig för att i otid betala läkareräkningar, ty de äro alltid oblyga, och doktorn har så många andra patienter.

Genom ett noggrant iakttagande af dessa föreskrifter kan du med lugn emotse den farligaste epidemi.

Hvarje särskild akt af läkarens verksamhet kallas en kur. Botar läkaren den sjuke i hans bostad, uppkommer en *huskur*. Gäller det husdjuren, talar man om *hästkurer*.

Den läkedom, som vinnes genom den sjuka lemmens bortskärande kallas *o*peration eller, om det är fråga om ädlare delars aflägsnande *am*putation.

En synnerligt lycklig operation utfördes nyligen af en ung medicine kandidat i Tübingen, i det han genom trepanering botade en qvinna, som led af frostskada i venstra hälen. Qvinnan dog, sedan hon gifvit lifvet åt två söner, hvilka ämna studera till läkare för att en gång taga revanche.

Den vanligaste sjukdomen är *blodbrist*; angående dennas uppkomst hafva sex (6) teorier framställts, men det är ett grundfalskt påstående att orsaken till denna sjukdom i allmänhet är den, att en massa förvildade elefanter, som ströfva i Sveriges skogar, bruka draga menniskor till sig med snablen och suga ut blodet på dem, hvarpå de släppa dem. Denna helsot är, såsom så många andra, obotlig. Har du den, gör du bäst i att icke hafva läst detta kapitel, ty det kan ha skrämt upp dig och ytterligare förkortat din lifstråd.

Nionde kapitlet.
Tyska språket och filosofien.

Dessa två vetenskaper stå i så nära sammanhang att man stundom icke vet hvar den ena börjar och hvar den andra slutar. Alla filosofer äro tyskar, och nästan alla tyskar äro filosofer. Filosofen Spencer är likvisst icke tysk, men väntas blifva utnämnd dertill någon af de närmaste bemärkelsedagarne.

Tyska språket

består i likhet med grekiskan m. fl. språk af många sinsemellan olika bokstäfver. V uttalas som f; ex.: von = fån; vov-vov = fåff-fåff; o. s v. = å. s. f.

Efter dessa inledande anmärkningar bör du vara tillräckligt inne i detta märkliga språks anda, för att med lätthet kunna öfversätta följande

tyska stycke.

Wir klopfen des Mopses Kopf. Wir hopfen. Wir lopfen. Der edle Frau lacht in der grossen Stadt. Das dehmüthige Fürst belobt den Mops. Die junge Mann. Wir hopfen dasz ihr stopfen den Pfeifkopf. Du tanzet mit das gute Schaaf. Wir hüpfen. Wir lüpfen. Wir süpfen. Das edle Graf beguckt des edlen Kalops des edlen Schwiegermutters.

Skulle du dock icke fullt ledigt kunna öfversätta ofvanstående, bifogar jag af idel vänlighet för dig denna lilla

öfversättning.

Den harmynte vaccinatören finner en spik i den välklädde generalens brunn. De fromma grefvarne klappa den skallige fiskarens vrålande lejon. De gråsprängda tvillingarne skänka en luftballong åt den lydige skolgossens förnöjsamma faster. Lutfiskens ungar leka i den porlande källan. De skratta. Hon flyger. I flygen. Hvarför flyger icke du? Den puckelryggige atleten spelar à quatre mains med den leende målarens faderlösa föräldrar. Den sårade hjelten betraktar det vackra näbbdjuret. Den segrande kaptenen bedröfvar den framstående borstbindaren. Vår ädle lärare föredrager att fira jernbröllop framför kroppslig misshandel.

Vi öfvergå nu, om du så lyster, till

Filosofien.

Ordet *filosofi* kommer af grekiska ordet *filo* = jag älskar och *sofo* = jag sofver: alltså: att älska sömn. Men enär den, som sofver, icke syndar, har man ansett sömn och syndlöshet identiska; följaktligen blir filosofi lika med att älska syndfrihet, d. v. s. vetenskap, ty vetenskapen syndar endast emot tankelagarne, och derpå följer ingen juridisk straffpåföljd.

Filosofien indelas i ett tusen underafdelningar. Den vigtigaste af dem är *Boström.*

Att vara är detsamma som sjelfmedvetande. *Grubbla icke häröfver,* ty då kan du blifva galen!

Kant är känd såsom uppfinnaren af imperativen.

Hegel har upptäckt att allting kan delas i tre delar. Till denna åsigt hafva vi anslutit oss i kap. *Naturlärdom.*

Logiken lär oss att tänka. Exempel.

1. A=B, alltså B=C; men C=A, alltså B=A.

2. Om O och Z äro olika stora, äro F och Ä lika stora; men nu är T=Z. Följaktligen – ja, hvad tror du?!

3. Alla menniskor äro födda; elefanten föder lefvande ungar; alltså är elefantkalfven en menniska.

Tionde kapitlet.
Döda språk.

De döda språken kallas så på grund af den graflika stämma, hvarmed de framsägas af den erfarne öfversättaren. Det dödaste och således vigtigaste af dem alla är latinet, som uppfans af gudinnan Latona. Känner du icke till detta språk, är du beklagansvärd och otjenlig att beträda mången vigtig förtroendepost. Jag vill derför ge dig anvisning att på kort tid fullständigt inlära det.

Du öfversätter med åsklik stämma till latinet följande skildring.

»Dufvan är skygg. Då Cato major bevisat själens odödlighet, tillsporde han sin omgifning, hvarför de icke indrefvo sina fordringar. Sedan den skicklige fältherren uppmanat sina uthungrade legioner att modigt rycka an mot fienden, fattade han en fana och begaf sig i ilmarscher till Brindisium, för att derifrån undkomma till Grekland. Milesias från Pennsylvanien var ansedd för att ega en så stark kropp, att han aldrig behöfde begagna kryckor, men om Aristides berättas det att han var så rättrådig, att han aldrig kunde förmås att betala en räkning, derest han icke blef öfverbevisad, att fordringsegaren skulle göra ett förnuftigt bruk af penningarne. Sedan Camillus i sitt tal förliknat sig vid en fackla, ett skepp och en eldig stridshingst, lade han i dagen en sådan högsinthet, att ingen beskylde honom för att försumma något tillfälle att rikta sig på statens bekostnad. Cæsar skränade till Ariovisti legater, att intet, om icke ett naturfenomen, skulle förmå honom att återskänka friheten åt den af honom misshandlade nymfen Omfale.»

Har du lyckats åstadkomma en korrekt öfversättning af ofvanstående, kan du utan fruktan inlåta dig på öfversättningen från latinet. Den lyder så:

»Columba est timidus. Columbus est timissimum. In vino veritas et versio vulgata. Ut supra post festum sunt obscura. Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra[5]? Amo, amas, ahasverus. How do you do? Columbus est timida.»

Begriper du äfven detta, är du i detta ämne lika förfaren som denna boks framstående författare. Var dermed nöjd, ty längre kan ingen menniska komma.

Elfte kapitlet.
Astrologi, teosofi och magik, jemte konsten att gräfva gull.

Astrologien

skiljer sig från astronomien genom den större mängd af logik, som ligger redan i den förra vetenskapens namn. Med tillhjelp af denna art af vetande kan du lära dig att spå i stjernor.

Om t. ex. en liten stjerna står alldeles ofvanför ditt hufvud, då du födes, betyder det att du alltid kommer att hafva denna samma stjerna öfver ditt hufvud, när du befinner dig precis på den plats der du föddes. Om deremot t. ex. stjernbilden Mercurius icke synes när du födes, betyder detta att du icke kan varsna denna stjerna förr än något senare.

Står en blek Venus-stjerna i norr den 16 Mars, betyder det att en naturlag förmått henne dertill.

Teosofien

upphäfver dock alla naturlagar och påstår att du i forntiden kan hafva varit en värnlös känguruh. Omfatta derför icke denna vetenskap, utan vänd dig i stället åt

Magiken,

som på kort tid lär dig att – om du är mager (d. v. s. en persisk Mager) – förvandla dina fiender till känguruhs. Är du då jägare och kan handtera en studsare, vet jag intet nöje, som kan uppväga ditt.

Konsten att gräfva gull

är lätt.

Du gräfver med spaden på den plats, der gullet ligger doldt, hvarpå du på en skottkärra hemforslar till din hydda den uppgräfda rikedomen.

Det enda svåra vid denna konst är att veta hvar gullet ligger. Vet du det icke sjelf, misstänker jag starkt att ingen annan upplyser dig derom. Ja!

Om du i flera år flitigt läser och noga begrundar allt det, som jag här sammanfattat under namnet lärd bildning, är du verkligen äfven en lärd man, och behöfver icke vara det ringaste rädd för att gå upp i

mogenhetsexamen,

i hvilken personer, som äro mindre lärda än du, få tillfälle att uppöfva sitt förstånd genom samtal med dig. Vill du då drifva ett godt skämt med dem, behöfver du bara låta bli att svara på deras frågor, så få de ingenting veta, utan äro lika dumma som förut. Innan du blir i tillfälle att förskaffa dig denna billiga förströelse, måste du emellertid hafva skrifvit en bok om något af följande

ämnen *i mogenhetsexamen*:

Kort karaktäristik af König von Preussen.

Orsakerna till freden.

Jemförelse mellan kyrkomötet i Paphlagonien och Viborgska smällen.

Hvarför skref Goethe vers?

Naturen.

Sedan allt detta är undanstökadt, behöfver du inte krusa för någon. Men då nu din intelligens gifvetvis måste vara hårdt anlitad af alla de abstrakta och konkreta saker, jag lärt dig, behöfver äfven din fantasi någon näring. Som nu hvarje neveu oantastadt kan sätta i din hand hvilken

roman

som helst, skadar det icke att du redan i förväg derutinnan inhämtat någon färdighet. Till din tjenst vill jag derför här reproducera utdrag ur tre de bästa romaner, som någosin blifvit skrifna: (Jag har sjelf skrifvit dem).

Nyttiga romaner.
De tre marodörerna.

Kap. 1.

Giftblandaren.

År 1621 den 7 maj klockan 11,90 f. m. såg man på vägen som leder från Poitou till Paris åtta ensamma ryttare i ett godt och lifligt handgemäng.

Sex af de ensamme ryttarne tycktes höra tillsammans, ty de voro synnerligen trasigt klädda, medan de två återståendes kläder glänste af guld och silfver i det klara skenet från morgonsolen, som dolde sig bak täta moln.

Länge kunde dock de två sistnämda icke stå emot den förenade och fruktansvärda tapperhet de sex utvecklade. Snart såg man äfven de tvänne praktfullt klädde ryttarne vackla ned från hästryggarne för att gå och uppsöka det enkla land, der de icke längre hade behof af vare sig guld eller silfver.

Så fort de sex andre märkte detta, upphörde de aktningsfullt med sitt anfall för att i stället egna dem den sista vården, hvilken vid detta tillfälle bestod i att sorgfälligt vända ut och in på de fallnes fickor samt derpå afkläda dem deras fåfängliga skrudar.

– Ventre – saint – gris! ropade en gulsigtig herre, som tycktes vara de sex’ anförare, i det han käckt vred upp sina mustascher. – Detta var ett styft arbete!

– Det må du väl säga, Pathos! inföll en man med isterhaka, men så sannt jag heter Oporto vill jag aldrig hädanefter vara med om att öfverfalla en så stor styrka. Eller hvad säger du, Paradis?

Den tillfrågade, en flintskallig man med ett finnigt och besväradt utseende, svarade med en blyg röst: palsambleu! tête-de-dieu! sacré nom-d’un petit cochon!

– Slå dina presterliga griller ur hufvudet! mumlade Pathos, som fann dessa kötteder alltför lidelsefulla.

– Nå välan, kamrater! vände han sig till de tre männen af lägre rang, som iakttagit tystnad under hela detta uppträde. – Huru passar er yrket? Viljen I taga värfning vid konungens eget marodörregemente? Hvasa?

– Morbleu! svarade alla som med en mun.

– Nåväl! Blifven då våra betjenter.

– Parbleu! svarade de tre trashankarne.

– I lön fån I så mycket I själfva kunnen skaffa er.

– Sapristi! svarade de tilltalade, på hvilkas ansigten en liflig fröjd afspeglade sig vid detta frikostiga förslag.

– Och nu, slynglar, marsch ut till närmaste värdshus. Vi skola komma senare.

Så fort de tre betjenterna försvunnit ur sikte, vände sig Pathos med allvarlig stämma till sina två vänner.

– Oporto! Paradis! Kamrater! Kungliga marodörer! Hören mig.

– Vi höra! svarade Oporto, som tankfullt strök sin isterhaka.

– Upp! Till *Verket!*

– Till *verket!* svarade Paradis' milda stämma.

Och vändande sina hästar mot norr, redo de tysta tolf timmar6 i sporrsträck. – – –

– Halt! kommenderade Pathos, som var ännu gulare än eljest.

De befunno sig på en ödslig, dyster ö, utanför ett litet fallfärdigt hus med tillslutna fönsterluckor. Månen sken klart på naturen och tycktes vara blek af fasa.

Pathos steg af hästen, gick bort till en af fönsterluckorna och lade med en oefterhärmlig åtbörd, som förrådde mångårig vana, sitt öra till en springa, medan Oporto försökte se in genom en annan springa och Paradis lagade i ordning en knippa dyrkar.

Hvad Pathos och Oporto hörde och sågo kom deras blod att stelna.

Midt inne i den klent upplysta kojan låg en ung skön qvinna bunden på golfvet, medan en gammal alkemist med ett vidrigt utseende tillagade ett djäfvulskt gift i en retort af bolmörtsved.

– Framåt, kamrater! hviskade Pathos med dånande stämma.

Och de tre ädelsinnade marodörerna bände upp dörren med en kraftig stöt.

– Ha! röt den gamle alkemisten, då han såg sig störd i sitt förehafvande. Ha! Jag är upptäckt.

Medan Paradis höll gubbens båda darrande händer, egnade Oporto sin undersökning åt en butelj denaturerad sprit, som stod i ett hörn.

Pathos såg på kvinnan. En gulhet, som rent af upplyste hela rummet, spred sig öfver hans ädla drag. Med ett rytande drog han en tälgknif och störtade sig öfver alkemisten.

– Nåd! vrålade denne.

– Tig, man! Du skall få lefva, men på ett villkor. Du tillagade ett gift, afsedt för denna kvinna, då vi afbröto dig?

– Ja, stränge herre.

– Nåväl! Gör detta gift *dubbelt* starkare.

– Huru – skall kvinnan – – –

– Ja, sade Pathos, dystrare och gulare än någonsin.

– Hvarför? utbrusto Paradis och Oporto på en gång.

– Denna kvinna är – – –

– Hvem är hon? frågade Oporto och Paradis, flämtande af nyfikenhet.

– *Mylady!* snyftade Pathos med bortvändt ansikte.

Utan ett ord till invändning drogo Oporto och Paradis sig tillbaka, lämnande Pathos åt sin förtviflan, alkemisten åt sin giftblandning och den fjettrade skönheten åt sitt öde.

Då hördes tre starka slag på dörren.

– Hvem är det? frågade Oporto med af sprit qväfd stämma.

– Polis! ljöd det brutala svaret.

De tre marodörerna utbytte en vältalig blick med hvarandra.

Derpå hoppade de i en blink ut genom fönstret och begåfvo sig utan fjäsk och med hastiga steg derifrån.

Knappast voro de försvunna, förrän två poliskonstaplar inträngde, åtföljda af dåtidens mäktigaste man.

– De äro försvunna! gnisslade den senare med sammanbitna tänder.

Dessa tänder tillhörde Armand Du Plessis, kardinal Richelieu, minister och ränksmidare, född 1530, död 1671.7

Hästdödaren på Pampas.

Kap. XIXLX.

Bakhållet.

Glengarrys digra dal är full af blod och morgonsolen strålar klart.

Gammalt skådespel.

Då Ullstrumpa, irländaren och den unge Carl Müller trädde ut på den vida slätten, började just solens strålar att fylla topparne på den stolta bergskedja, som kringgärdade Glengarys bördiga dal. Det var en ståtlig anblick, som här erbjöd sig för den unge Carl Müller, som nu för första gången i sitt lif kände sitt hjerta slå kapp i kapp med skaparens. Då han stod till venster om Ullstrumpa, såg han framför sig Glengarrys dystra dal, hvari den lilla bäcken Wisky-Creek framsorlade inte olik ett band af silfver; till höger reste sig Cordillerernas ärevördiga hjernor, till venster svindlade ögat vid åsigten af Pyrenéernas himlastormande branter, medan i fonden Popocatepetl lyfte sin snöiga kam mot den för tillfället indigoblå himlen.

– Ja, min son, sade Ullstrumpa med djup stämma, sådan är Guds natur.

Irländaren hade emellertid redan gjort upp eld och satt toddyvattnet öfver. Till detta naturbarns egenheter hörde nämligen att i stället för kaffe dricka en stark toddy om morgnarne, hvilket, enligt hans egen utsago, skyddade honom förträffligt mot förkylningar. Ullstrumpa hade dock märkt att under den sista veckan, allt efter den blodiga sammanstötningen med Den qväkande ålen, hade irländaren ökat qvantum af sin morgondryck med hälften, antagligen för att kväfva den ängslan för ett indiananfall, som beklämde honom.

– Vän Paddy, du borde inte dricka fullt så mycket toddy på fastande mage om morgnarne, sade Ullstrumpa i en lätt förebrående ton, då han såg irländaren med alla tecken till yttre och inre tillfredsställelse tillaga sin tjugonde tuting.

Men irländaren gillade icke denna anmärkning, utan tömde helt lugnt sitt glas. Först derefter började han iordningställa vännernas frukost, hvilken, nu som alltid, utgjordes af soltorkade bufflar och en art vilda, gridilina grankottar, mycket blodrenande.

Sedan de hade ätit och omsorgsfullt utplånat alla spår efter sin lägerplats, för att undgå Den qväkande ålens efterspaningar, tågade de vidare tills de vid middagstiden hunnit till en lund af mangroveträd, dit de drogo sig för att undgå den värsta solhettan. Ullstrumpa skulle just lägga sitt hufvud ned på en massiv sten, då ett utrop från irländaren hejdade honom.

– Hvad kan detta vara? ropade denne, i det han höll upp i luften ett föremål, som vid en hastig anblick såg ut som en tygtrasa.

– Guds död! mumlade Ullstrumpa efter en stunds granskning. Det är en wampum! Och det är en Comanche-wampum.

Det var också mycket rigtigt en Comanche-wampum den åldrige hästdödaren höll i sina solbrända händer.

– Det är då fåfängt att, mumlade han bittert, det är då fåfängt att söka undfly Den qväkande ålens hämnd. Comancherna äro rundt omkring oss, mina barn, till bevis se denna wampum!

– Hvad är en wampum, fader? frågade den unge Carl Müller.

– Det gör detsamma hvad det är, svarade den erfarne Ullstrumpa, och det är icke rätt gjordt af dig att öfverhopa mig med frågor då vi ha så vigtiga saker för ögonen.

Rodnande öfver den förtjenta tillrättavisningen grep den unge Carl Müller den ärlige hästdödarens händer och tryckte en sonlig kyss på desamma.

– Vi måste genast bryta upp. Kan du, Paddy, *noggrant* säga mig *huru* denna wampum låg? fortfor Ullstrumpa.

Paddy sökte beskrifva för honom huru wampum hade legat då han tog upp densamma. Straxt ofvanför på en gren hängde en liten tuss hjorthår.

– Detta hjorthår har suttit på en ung Comanches jagtväska, förklarade den gamle ströfvaren efter en stunds tystnad. En gammal Comanche skulle inte hafva kunnat krypa denna svåra väg.

Han försjönk i betraktelser, ur hvilka den unge Carl Müller och irländaren icke vågade väcka honom. Men som de visste att han kunde läsa i naturen, särskildt i afseende på allt, som kunde komma under rubriken Spår, lika såsom i en öppen bok, afvaktade de i andlös spänning att få höra hvilka slutsatser han kunde draga ur upptäckten af wampum och hjorthårstussen. Länge satt han och grubblade och blef allt dystrare och dystrare; men slutligen reste han sig och sade djupt upprörd.

– Mina barn, om en timme äro vi upptäckta; såframt vi icke rädda oss. Genom denna mangrovelund hafva mellan trettiofem och trettiosex comancher tågat för sex timmar sedan. De stå under befäl af Qväkande ålen, och jag skulle mycket misstaga mig om icke äfven Den tankfulla uttern och Det skrattande lokomotivet äro med på krigsstråten. Af dessa comancher är en flintskallig, en besvärad med hosta, och en vänligt sinnad mot oss. De åtföljas af fem squaws, som hafva ett hårdt slit att tilllaga mat åt så många krigare. Men, tillade den gamle hästdödaren i det han med ett bistert löje smekte sitt trogna muskedunder, de skola snart blifva färre!

Den unge Carl Müller och irländaren hade med stum beundran lyssnat till den sinnrika utläggning Ullstrumpa åstadkommit endast genom sammanställandet af de två enkla fakta: wampumen och hjorthårstussen. Visserligen hade de under sin långvariga samvaro med den gamle djurdödaren mycket ofta dragit fördel af hans ovanligt skarpa spårförmåga, men *så,* som i dag, hade dock aldrig hans skarpsinne framstått för dem.

Ullstrumpa hade under sista delen af sitt tal med vidgade ögon betraktat en kullfallen trädstam, som väckt hans uppmärksamhet genom något, som liknade en rörelse. Utan att för sina vänner förråda sina misstankar gick han med spänd mörsare framåt tills han hunnit midt för den misstänkta trädkubben. Då varseblef han att det var en Comancheindian, som smetat öfver sig med mossa och mangrovelöf. Med stor sinnesnärvaro låtsade Ullstrumpa som om han icke märkt krigslisten, men plötsligen satte han sig som en åska med all sin tyngd på den förklädde indianen. Man hörde ett doft knastrande ljud – Ullstrumpa hade med sin kroppstyngd knäckt alla refbenen i det olyckliga rödskinnet, som nu vred sig i dödsryckningarne, gutturalt rosslande orden: wigwam – squaw – tomahawk – Manitouskalp – sälla jagtmarker – eldvatten!

Den unge Carl Müller och irländaren trodde först att den reslige hästdödaren hade fallit omkull, men då de varseblefvo hvad som tilldrog sig under Ullstrumpas kropp, intogos de af djup häpnad. Ullstrumpa reste sig igen när Comanchen var rigtigt död, och sade allvarligt: på *detta* sätt har jag aldrig dödat någon indian förr. Låsom oss skärskåda honom!

De vände den döde rätt och sågo på honom – Det var Den qväkande ålen!!!

Hvarför svor han denna ed?

Kap. 41.

I markis Peyrvans rococosalong slog pendylen tio. De stora silfverkandelabrarne kastade ett dystert skimmer öfver baronessan Eleonoras ädla drag inom dess ram af korpsvarta lockar.

Hennes man baronen reste sig, medan ett djäfvulskt löje spelade kring de blåbleka, tunna läpparne.

– Läs, fru baronessa! sade han med ett vidrigt skratt. Läs!

Och han öfverlämnade till den olyckliga ett litet konvolut.

Eleonora kastade en ångestfull blick på den gamle markisen.

– Min far! bad hon.

– Läs, min dotter! sade den siste Peyrvan med en dyster åtbörd.

Darrande öppnade Eleonora det gulnade papperet. Redan vid genomögnandet af de första raderna betäckte en olycksbådande blekhet hennes fina anlete, liksom då naturen bleknar för vinterns bistra ilar.

Plötsligen föll papperet ur hennes hand. Med ett skärande skrik, som kunde hafva kommit det sista håret att resa sig på en flintskallig, segnade hon ned i en vänlig fåtölj.

Den gamle markisen vände sig om till den mot sin vilja skrämde baronen.

– Du ser nu, Gontran! sade han med dof stämma.

Och djupt gripen af en ohejdad, våldsam torrhosta sträfvade den gamle ädlingen bort emot deuxbattanterna.

Vid detta ljud instörtade en kammarjungfru, men stannade förstenad vid åsynen af den afsvimmade Eleonora.

Med en oefterhärmlig åtbörd, som i sig innefattade och på en gång uttryckte hat, hot, triumf och lycka, pekade baronen på sin maka.

– För fru baronessan till sina rum – sade han.

Och med en fin betoning tillade han:

– Hon befinner sig icke väl ...

Hvad stod då i detta konvolut?

Det vet ingen. Och ingen har någonsin fått veta det.

— — — — — — — — — — —

Då Eleonora några timmar senare slog upp ögonen, utmattad af den förfärliga nervkris, som hennes späda lemmar hade måst utstå, kallade hon med matt stämma på sin kammarsnärta.

Denna nalkades, men vid första anblicken på Eleonora uppslog hon ett anskri och störade ut.

– Hvad *är* det? ropade Eleonora, gripen af en plötslig fasa.

Ingen svarade den så djupt pröfvade kvinnan på denna tilldömes så berättigade fråga.

Men icke länge skulle hon sväfva i ovisshet. Allt för snart skulle hon ryckas ur detta plågsamma tillstånd, i hvilket dock alltid hoppet genomskimrade för hennes det värsta fruktande ande.

Baronen inträdde, och i den halföppnade dörren bakom honom framskymtade domestikernas förskrämda hufvuden.

– Ha! utbrast han.

Och den annars så järnhårde verldsmännen kunde icke återhålla en svag ton af medlidande i detta utrop. *Så* långt hade han dock icke syftat med sin hämnd.

– Men svara mig då! Hvad *är* det? bönföll baronessan mera död än lefvande.

Till svar räckte han henne en handspegel af ziseleradt zilfver.

– Se, olyckliga!

Eleonora kastade en blick i spegeln. Ljudlöst sjönk hon därpå tillbaka.

Hvad hon hade sett hade hastigt förlamat hennes ande.

På dessa korta timmar hade nämligen hennes förut så korpsvarta hår blifvit – otroligt att säga! alldeles eldrödt. – – –

Denna sista fruktansvärda stöt kunde hennes bräckliga väsen icke uthärda.

Intet kunde uppväcka henne ur den hemska dvala som nu fängslade henne.

Den i hast efterskickade läkaren, specialist just för dylika fall, rynkade pannan mycket betänkligt, då han fick se henne.

– Huru länge har hon varit sådan? frågade han den öfver sitt verk förskräckte maken.

Då han fick veta att hon redan varit så i en timma, höjde han sitt pekfinger:

– Då dör hon strax! sade han med en vemodig blick på den unga kvinnan.

Och efter ännu en blink vinkade han åt alla att de skulle vara tysta.

Derpå tog han upp sin klocka och räknade högt.

– Ett – två – tre!

Och – förunderligt att säga! – just som den grånade vetenskapsmannen uttalade det lilla ordet *tre,* sträckte baronessan Eleonora ut högra benet – och dog.

— — — — — — — — — — —

Hvad som nu återstår att nämna om de handlande personerna är snart sagdt.

Baronen var visserligen för en tid krossad af det öfvermått, hvilket hans hämnd nådde; men som en erfaren verldsman tröstade han sig lätt. Den förmögenhet han ärfde efter sin maka uppgick till 260,000,000 pund sterling. På räntorna af detta kapital för han ett furstligt lif i Paris, delande sin tid mellan nöjen och statskonst. Han tros blifva riddare af en amerikansk orden om några år. Så har han åtminstone antydt för sin förtrogne, Gaston de Pequ, hvilken nu som förr är en värdig stallbroder, då det gäller att bedraga ädla människor.

Den siste Peyrvan framtynar ett ömkligt lif på sitt slott. Han kunde icke uthärda det svåra slag, som dottrens död var för den gamle Sankt Ludvigsriddaren. Hans äfven förut icke synnerligen starka hjerna blef hädanefter allt svagare och svagare. För närvarande har han den fixa idén att han är ett piggsvin, hvarför han alltid sammanrullar sig i ett hörn af praktgemaket, då någon af hans talrika underhafvande söker att träffa honom i och för någon ekonomisk angelägenhet. Detta sorgliga tillstånd hindrar honom dock icke i vissa ögonblick från att vid högtidliga tillfällen uppträda med all den makt och prakt hans ställning i den idoga byn förlänar honom.

Hvad slutligen Hector de Bonnevan angår, så vet ingen hvar han finnes.

Men i en liten stad i Ryssland bor en egendomlig man, som befolkningen alltid ser vandra fram och tillbaka ja, fram och tillbaka på torget, tryckande en svart hårlock till sina läppar med utropen: *E*leonora, Ele*o*nora, Eleonor*a*!

Men han vet, icke den beklagansvärde, att detta svarta hår nu är rödt, så vida det icke redan multnat i ätten Peryvans kalla grafhvalf . . . .

TREDJE DELEN.
Praktisk bildning.
Kap. 1.
Lagfarenhet för gemena män.

Hederliga läsare, jag ville gerna besparat dig detta kapitel! Men då jag icke är rädd för att skrifva det, får du icke heller vara rädd för att läsa det.

I din praktik inträffar merändels, att du blir inkallad för rätta till förklarande af alla de besynnerligheter, hvartill du tros hafva gjort dig saker. Då är det godt att veta, hur du skall bära dig åt för att undgå straffarbete, och slippa honorera de dyra, utländska advokaterna.

1) Inställ dig icke för rätta, eller, om påföljden kan blifva svår, besök skyndsammast ett fjerran land.

2) När polisen kommer att hemta dig, så bör du ställa dig döf eller uppgifva ett menlöst leende.

3) Neka frimodigt, ty ingen har sett, när du gjorde det.

4) Är du inkallad till vittne, så var ej för mild mot din fiende. Nästa gång kanske han vill göra dig samma tjenst tillbaka.

5) Skulle så inträffa, att du sjelf någon enstaka gång får det gemena nöjet att lagsöka din nästa, så mins noga det gamla talesättet, att »rättvisan måste hafva sin gång».

Kap. 2.
Hagel.

När den käcke jägaren går ut att decimera skogens rytande vilddjur (felis Leo L.) och genom skottpenningars inhändigande frälsa så många som möjligt af sina barnbarn från hungersdödens fasor, fullstoppar han sitt dödsbringande rör med hagel. Men det var nu icke om dem vi skulle tala. Mera intresse uppväcka de isformiga kroppar, som vid hårdt väder störta ned ur åskmoln och kunna hafva ända till valnötens storlek och egenskaper.

Är du landtbrukare, händer det mer än en gång, att din gröda förvärras vid hagelväder. Men detta kan du lättsinnigt skratta åt, ifall du har försäkrat den mot hagelskada.

Här, som vid hvarje annan försäkring, gälla två gyldene reglor:

1:*sta reglan.* Tag försäkringen så hög som möjligt. Du behöfver i alla fall mycket mer penningar.

2:*dra reglan.* Afsluta försäkringen först dagen innan olyckan skedde, ty derigenom nedbringar du premiekostnaderna.

Har du försäkrat ditt lif, så skynda dig att dö. Du glömmer annars i regeln att inbetala premierna, och då har ju det hela varit förgäfves.

Har ditt hus brunnit upp, så beskyller dig brandstodsbolaget för mordbrand. Svär du dig fri, så säga alla att du svurit bort dig. Men det gör dig detsamma.

Detta om hagel.

Kap. 3.

Åska.

Åskan är ett ämne, som exploderar, när du tänder eld på det. Den slår företrädesvis ned i spetsiga föremål. Derför bör du, när det åskar, i största hast nedgräfva alla föremål af metall, som du vet om, sextio mil i jorden. Skulle du dö under arbetet eller skulle åskvädret gå öfver, innan du slutat, är det bäst att åter gräfva upp dem.

Åskan har gifvit mången skald ett godt medel i händerna att lura en lättrogen och köpstark allmänhet. Så qvider vår store Lundin:

»Skyar lika busar
fly på fästet opp.»

och

»Dunder och larm!
viggen så varm
lyser och fräser och mördar i hägnet.
Gömda för regnet
träffas i höstacken
två mina vänner, den ene i nacken.« – –

Hade vi inte åskan, skulle det varit en verklig dumhet att uppfinna åskledaren.

Men ho kan stäfja en uppfinnares fantasi?

Kap. 4.
Sällskapsnöjen.

Enligt *Spencer* äro sällskapsnöjena af tre slag: *qvadrill, patience* och *slagsmål*. *Boström* hänför hit äfven *punsch* och *kafferepet,* om hvilket senare skalden qvider:

»Kafferepet är en lina,
der man hänger nästor sina»;

hvaremot dock *Fichte* opponerar sig, viljande i dess ställe inflicka *knack.*

Spencer har rätt.

Qvadrill utföres på följande sätt:

1:sta turen. Ställ dig midt emot en dam, hoppa upp och ned, sträck ut foten och gå fram och tillbaka.

2:dra turen. Ställ dig bakom din dam, hoppa högt upp i luften och gå tillbaka till din plats.

3:dje (sista) turen. Tag din dam tvärt om lifvet, snurra henne rundt, tills du är trött, släpp henne och tacka henne.

Patience.

Lägg femtiotvå kort hur som helst och tänk hvad som helst.

Slagsmål.

Detta sällskapsnöje idkas mest i fria luften och mellan vuxna vänner. Sätten härvidlag äro så mångfaldiga, att det icke kan falla mig in att genom någon slags anvisning lägga ett eventuellt band på den individuella friheten på detta område.

Kap. 5.
Biodling och binäringar.

Att odla bi är förenadt med så stora nöjen, att det är rent af förunderligt att se, huru litet det lönar sig.

Den skicklige biodlaren förskaffar sig några kupor, som han uppställer i sin rosengård. Härpå fångar han på ängen ett tillräckligt antal bi (Apis meffica K.), hvarefter han af dessa bildar en svärm, under öfverinseende af någon drottning. Inom kort får man se de flitiga steklarne flyga sin väg till någon trädgård en half mil derifrån, der de då infångas af denne trädgårds lycklige ägare, och sålunda blifva hans egendom. Redan detta är en stor fördel.

Hvarje höst tager man deras under sommarens lopp mödosamt insamlade honung ifrån dem, hvarpå de försjunka i en dyster dvala, för att först nästa vår åter begynna sitt otacksamma arbete.

Af honung beredes mjöd – en dryck, som icke drickes af någon nu lefvande menniska. Härpå kan den skicklige biodlaren förtjena ända till två, ja, goda år inemot tre kronor.

Bålgetingen är det bästa biet. Tre à fyra sådana kunna förkorta lifvets vedermödor för den skickligaste biodlare.

Binas hemtrefliga surr väcker hos en idog biodlare gerna tanken på att skaffa sig en violoncell eller ett positiv. Detta kallas äfven

musik.

Med fullföljande af under ungdomsåren påbörjade studier kan således biodlaren med lätthet, derest det blir ett dåligt honungsår, uppträda som en Paganini eller Christina Nilsson (gift Casa Miranda)8.

Skulle biodlingen slå fel, måste man, för att lefva, egna sig åt någon af våra tusentals binäringar. En god sådan är

grufdriften,

som består i att man köper en grufva och skördar vinsten deraf.

En ganska god binäring är det äfven att ingå vid

detektiva polisen.

Eger man tillräcklig underbyggnad, kan man der avancera till en social ståndpunkt, som väcker missnöje hos dessa samhällets olycksbarn, hvilka man kallar

sjöröfvare,

hvilket yrke vi endast med tveksamhet omnämna såsom ett exempel på missuppfattning af begreppet binäring.

Kap. 6.
God ton.

Att uppställa några

allmänna regler

i denna vigtiga fråga, är förenadt med icke så liten möda då ju god ton förekommer ganska sparsamt. Det torde derför vara mera på sin plats att, till vägledning och begrundande, redogöra för huru den, som skrifver dessa rader, beter sig i vanskliga fall.

A. *Inne*.

Då jag t. ex.

äter,

försöker jag att taga så mycket jag kan af de bästa och dyraste rätterna, emedan jag derigenom diskret visar den älskvärda värdinnnen att jag förmår uppskatta hennes girighet. Vid

det festliga laget

proponerar jag endast brorskål med dem, som äro öfver mig i rang och anseende, emedan jag derigenom visar dem, att man anser dem vara värda hvarje uppmärksamhet. Ligger jag

under bordet

håller jag mig stilla, ty då tro de nyktrare gästerna att jag är en hund och våga icke sparka dit. Stundom våga de det dock, och då bjuder god ton att med ett lustigt infall krypa upp och hem.

I sängen

är det god ton att ligga tyst och stilla och icke snarka förr än man inslumrat. Äfven hosta är opassande, emedan detta buller af nervösa grannar kan tagas för en jordbäfning, så att de i vild skrämsel dö af hjertslag.

B. *Ute*.

I. *I fred.*

Då jag möter

en dam

låtsar jag att jag hälsar på henne, för att se hvad min hon kommer att göra. Hälsar hon då igen utan att känna mig, bevisar detta att hon är en god och anspråkslös qvinna, som man icke behöfver presentera sig för, men som man icke bör gifta sig med.

Möter jag

en herre

lyfter jag sirligt på hatten och frågar hvad klockan är. Framtager han då en klocka, visar detta, att han är en burgen person, hvars bekantskap man måste göra för att snart nog låna pengar af honom.

Om jag möter

en militär,

går jag rakt fram till honom, för min hand till hans mössa och gör honnör, hvarpå jag ifrigt söker aflägsna mig.

Skulle jag icke lyckas härutinnan kommer jag

II. *I slagsmål,*

hvarvid det är god ton att icke tala om, huru mycket stryk man får.

Kap. 7.
Konst och litteratur.

A. *Konst.*

De sköna konsterna delar du i fyra sorter: musik, målning, bildhuggeri och circus.

Konstigare är det icke.

Musik.

kan du är väl icke utöfva, ty du är nog icke musikalisk. Eljest skulle jag underrättat dig om, att du måste skilja mellan dur och moll, opera och variété, fiss och biss m. m. Om du likväl har en basfiol, bör du naturligtvis spela på den, när du känner dig dertill manad. Det kan ju alltid fördrifva en sömnlös stund för dina grannar (= fiender).

Målningen.

är numera symbolistisk. Jag förbigår derför Rafaël och Olsson för att genast skänka dig en inblick i huru du bör måla nu för tiden. Detta kan jag endast göra genom att delgifva dig mina intryck från

»De fries Udstilling»

i Köpenhamn.

Främst bland alla märka vi hr Slottmöllers fina duk *Idisslande åsna*. Åsnan, som är alldeles grön, står på ett blått sädesfält, hvaribland en del röda hvitsippor uppsticka. Himlen hvälfver sig svart-gredelin öfver det hela, som andas en oändlig sinnesrörelse, hvilken betecknas genom sex vertikala streck. Sex är symboliskt, ty sinnena äro sex numera.

Fru Slottmöller har målat ett *Plank i åskväder*. Intet kan förliknas vid detta plank, om icke franska revolutionen 1789. Ty en sådan färgsammansättning är en revolution på konstens område. Planket är ofärgadt, men ljungeldarne äro så mångfärgade, att man icke vet, hvar den ena börjar eller slutar.

Herr Pedersen är en impressionist, men målar dock sin *Mosters porträtt* så, som endast en systerson kan. Ett sådant uttryck i högerögat kan blott en älskande hand ditsmeta. Mosterns trikåer äro pietetsfullt uppfattade.

Hr Jensen har äfven i år afbildat *Pervers höna i augusti*. Den gula hönan framställes kacklande mot en brun sol, som döljer sitt ansigte bakom ett lakan (möjligen ett moln). Djupare symbolik kan ingen tänka sig.

Hr Dubarry-Sörensen utställer en läcker *Ibis, som äter pumpernicklar*. Ibisen står med afvigsidan mot Österrike, och tyder härigenom på ett hot mot trippelalliansen, som symboliseras genom färgerna ockragult, Bismarck-svart och en tredje, fullkomligt odefinierbar färg – närmast påminnande om den kulör, som ett medelåldrigt stadsbuds kinder sakta antaga vid åhörandet af en snickares berättelse om Jerusalems

återuppbyggande. (Denna tolkning är oss välvilligt meddelad af en ungdomsvän till konstnären.)

Ferdinand de Troëlsen: *Cæsar före sin död*. Cæsar, omgifven af skenhelige sammansvurne, håller ett humoristiskt tal, symboliseradt af en Zick-Zack-linie, som löper snedt öfver imperatorns ansigte, afsedd att framkalla intrycket af de vexlande, lekfulla ställningar som genombäfva talaren invärtes.

Densammes *Farao, tagande inteckning i öfverste bagarens villa* är en kulturhistorisk målning af högre rang än man skulle antaga. Farao, helt enkelt klädd i endast krona och ring, öfverlämnar till en rådman de vederbörliga papperen, medan öfverste bagaren söker förneka deras giltighet genom att se åt sidan. I bakgrunden synas Faraos slägtingar spela på gulltafvel, under kritik af en förnäm filisté, som – synbarligen med tanke på Simson – låter sin hand glida genom en perukstock, som framräckes af tvenne vansinniga mostrar till Moses. Taflan är inköpt för Tufvans festsal.

Chlodvig Nielsen: *Dansande faun*. Föreställer en faun, som dansar.

Jean Gunghin, peruansk furste, har låtit utställa bilder från Amager och Otaheiti. *Amagergosse, drömmande om sitt diamantbröllop,* föreställer en gosse från Amager, som tänker på sitt diamantbröllop. *Iruparatu*9 är en genrebild, som verkar välgörande genom sin gulgröna färg. – – –

För en sådan som dig behöfver jag väl icke nämna, att man målar med *penslar,* hvilka man doppar i *färger.* Färgerna äro hvitt, svart, m. fl., hvilka du lätt åtskiljer på deras olika kulör, så vida du icke är *färgblind,* i hvilket fall du gör rättare i att egna dig åt

Bildhuggeri.

Du inköper ett stort stycke hvit marmor, och uthugger deraf med en mejsel ett eller annat mästerverk. Kan du hugga något som är bättre än *Venus di Milo,* är du minsann duktig.

Egna dig eljest åt

Circus,

som är framtidens konst. Du kan icke tro, huru lätt det då är att förtjena de pengar, som du är skyldig dina fordringsägare. Att denna konst är lifsfarlig, sammanhänger med dess egenskap af skön konst, ty du kan derigenom lättare än eljest bli i tillfälle att *dö i skönhet,* hvilket ju är hvarje bildad menniskas lifsuppgift.

För att ytterligare sporra din entusiasm för denna konst, vill jag för dig mäla min erfarenhet från en generalrepetition hos

Circus Puff,

hvilken den, som skrifver dessa rader, nyligen var i stånd att åse, och som var något af det besynnerligaste han tänkt sig.

Hvad säges t. ex., välvillige läsare och åsna, om fyra (5) lejon, och en liten lejinna, som hoppa opp och ned, det värsta de orka, ja, stundom något litet högre, och derunder vråla *så* gräsligt, att man önskar dö?! Den lilla lejinnan går derpå fram och ställer sig midt framför åskådaren och vrålar i fem minuter, tills hon icke förmår längre, då hon suckar och vacklar sin väg. Oj, oj, oj! Korderoj!

Derpå framkrälar en mycket vacker orm och biter någon åskådare. Detta nummer brukar väcka en viss sensation, men man märker snart, att det endast var på skämt, som ormen bet, ty ormen ringlar sig nu i en mycket komisk knut, som lockar den ormbitne till att grina, hvarpå han är räddad.

Men efter applåderna krälar ormen fram igen och biter ännu en gång, men denna gång på ramaste allvar! Detta tjenar dock endast som förespel till den synnerligen intressanta scen, som nu utspelas: direktör J. Puff framträder, sugar ut giftet, gör en djup bugning och bjuder på en mycket god cigarr. Kollaps!

Men ännu en gång krälar den intelligentaste af alla reptiler fram och biter någon allmänt misshaglig åskådare. Och nu hjelpa inga böner, inga rop! Den ormbitne gripes af giftet och aflider under en halftimme i qval, som väl ej kunna misstydas, medan orkestern spelar hvad för något som helst i den lätta stilen.

Ifall någon åskådare ännu skulle stanna kvar, lössläpper direktören en mycket vacker tiger, som kan hinna upp hvilken snabblöpare som helst. I det kritiska ögonblicket hejdar direktören det rasande, men mycket lydiga djuret. Hvarpå föreställningen är mycket slut.

Entrépriset är satt ytterst lågt, på det att till och med den fattigaste icke skall kunna hysa någon afund mot den, som skrifver dessa rader.

Ännu mera lär dock kunna presteras af detta enastående sällskap. Till de vackraste numren hör direktrisen Publia Puffs träskodans på slak orm medan hon jonglerar med tre igelkottar, och lilla Charley Puffs uppträdande på spänd orm med tama ödlehönor. Vid hvart femte nummer affordras åskådarne förnyadt entrépris, och ett nummer, som väckt oerhördt jubel i Amerika är det, då direktör J. Puff med mildt våld förmår hvarje åskådare att lämna sina medhafda penningar åt honom.

B. *Litteratur.*

Den sköna litteraturen sönderfaller med lätthet i fyra afdelningar: *lyrik, epos, dramatik* och *folklore*.

Lyriken

utmärker sig för sin sångbarhet;

Eposet

för sin längd; och

Dramat

för sin talträngdhet.

Hvad deremot

Folklore

beträffar, så törs jag icke affärda denna diktart så knapphändigt. Den innefattar nämligen i sig så mångt och mycket rent af trolskt, att vi nästan skulle önska kunna skrifva med månsken i stället för med detta billiga bläck, då vi vidröra dess egendomligheter.

Folk = *folk,* lore = *Loreley* (den väna nymfen); af folkets och Loreleys samverkan uppstå *folklore*.

Loreley är en mara, som frampressar älskog och poesi. Alla våra folkvisor härstamma så.

Vi hafva på en hyresledig vindskupa upptäckt några nya folkvisor, som härmed för första gången offentliggöras. Att de endast äro uttryck för

En bodmamsells Klagan i midvintern

bör ju icke förringa deras sång- och säljbarhet.

Samtliga äro de dedicerade till

Den grymme Nilzon.

1.

Jag elskar dig i lifvets hvimmel,
jag elskar dig i öcknens hjup!
Du är mitt h–lv–te, min himmel,
min ros, min frögd, min tröst, min slup!

Du ej mig elskar – grymma öde!
Du ger mig hin – usch fy, jag svor!
Att snart jag dveljes bland de döde,
du grymme Nilzon, visst jag tror!

2.

Jag mins den första, hjufva gången
jag såg dig stå i din butik.
Du vysslade den fina sången
om Calle P., på velljud rik.

Jag var på vegen till den handel,
der dagen lång jag fengslad står,
och alltid för en stadig hvandel,
fast jag är endast tretti år.

Den qvellen föddes all min smerta.
Jag serskildt mins en gong jag stog
och solde strumpor, hur mitt hjerta,
du grymme Nilzon, för dig slog!

3.

Jag hvet ej hur, men till min ånger
jag tjenner nu att all min frid
har gått förlorat för all tid,
allt se'n du tjöpte dig kalsonger.

Jag tog de allra, allra besta
från hyllan ned och sade: »se,
herr Nilzon, var så god och se!»
(O, din munstach, den kan mig fresta!)

Du Hårde! Att du nendes pruta!
Jag slog ju genast femti af,
som sjelf jag principalen gaf.
Ack, herre je! hur skall det sluta!

4.

Ej nog med att min frid du rövar,
du tager också på credit
hvar enda gong du kommer hit.

Att jag står risk, ej dig bedröfvar.

Det gick vel an om blott mitt hjerta
fick lida qval, men att jag får
betala till jag ej utstår.
Farvel, farvel – jag dör i smerta!

Högaktningsfullt

Earentia Glasberg
trettiitt år.

Kap. 8.
Filateli.

Filateli är vetenskapen om sättet att uppklistra frimärken och brefkort. Detta är nämligen af stor vigt för den menskliga kulturen. Att närmare granska, voro ju endast en förolämpning mot den bildade läsaren, hvarför vi endast i största korthet vilja vidröra de vigtigaste frimärkena.

Svenska 10-öres-märket åtnjuter med rätta stor popularitet hos det svenska folket. Det s. k. rekmärket (30 öre) skattas dock af mången ännu högre. Detta beror på den vigt vår materialistiska tid fäster vid – penningen!!!

Ett blått märke från Bab-el-Mandeb, årgången 1841 (3 ½ psah), gäller i handeln 2,500 kr. Vi äro f. n. den ende innehafvaren af ett dylikt märke, hvilket vi för all säkerhets skull sjelfva hafva förfärdigat.

Den filatelistiska vetenskapen består äfven i att sälja gamla begagnade frimärken till högre pris än de betinga såsom nya. På grund häraf räknas filatelin i nationalekonomin till de *lukrativa vetenskaperna,* hvilka eljest vore ytterst få.

En lärorik öfversigt af filatelins nuvarande ståndpunkt erhåller man genom det referat öfver filatelistmötet i Lund sommaren 1893, hvilket vi erhållit genom ett något försenadt telegram:

»Filatelistmötet

i Lund är nu afslutadt. Alla deltagarne hade, enligt en göteborgares utsago, ett (fri-)märkvärdigt utseende. (Alla göteborgswitzar äro minst lika dåliga som denna, hvilken vi med af blygsel darrande hand nedskrifva).

Bland de föredrag som höllos, märkte vi följande:

Bör ett frimärke anses för äkta äfven om en
tagg är borta ur östra hörnet?
Några ord om frimärkenas betydelse för reli-
gionen.
Hvad menas med ett s. k. öfvertryck, och hvar-
för menas der det?
Hvi kommer det sig att 10-öresfrimärken icke
äro gröna?
Har filatelist rättighet till särskild cell å offent-
ligt hospital? Och – i så fall – hvar-
för kungöres icke detta?

Det senare föredraget mottogs med allmänt bifall och ordföranden tackade talaren för det ljus han slängt öfver en af de mörkaste sidorna i svenska folkets album.

Efter föredragens slut afreste deltagarne till Bökeberg, hvarest gemensam middag till ett pris af tre 50-öresfrimärken intogs under animerad stämning. En särskild besträld soppa på gamla flottiga 5-Pfennigsmärken afdracks med hjeltemodig förtjusning. – – –

Kort före återresan till Lund timade en egendomlig händelse, som gjorde denna skog till de närvarande filatelisternas stoltaste dag.

En hundraårig, mossbelupen gubbe vacklade fram ur skogens snår och tillkännagaf för ordföranden att han sedan ett halft sekel uppehållit sig i denna skog, lifnärande sig af vilda rötter, för att dölja ett femtiotal hårdt när ovärderliga frimärken från S:t Mauritius, hvilka han innehade såsom fideikommiss. Då han nu emellertid kände sin yttersta stund nalkas, ville han afyttra dessa dyrgripar mot en skälig ersättning. Dels till följd af sina principer och dels på grund af sin ålder nödgades han dock fordra kontant betalning.

Ett bedöfvande jubel uppstod nu, och alla kontanter framtogos för att öfverlemnas åt åldringen. Då emellertid penningarne icke räckte till, afklädde sig frimärksvännerna resolut alla klädespersedlar, utom strumporna (för att ej blifva kalla om fötterna), och tillfredstälde härmed Mauritii-mannens anspråk. Sålunda utblottade ångade de hemåt, alldeles nakna, men mycket belåtna och med hvars ett unikt frimärke å vederbörligt ställe.» –

Vi äro glada att hafva dessa underrättelser från alldeles säker källa, ty vore det icke sant, vore det ju förfärligt.

Kap. 9.
Sättet att placera penningar.

Jag är säker om att du ofta för dig sjelf uppställer den vigtiga frågan: huru bör jag placera mina penningar för att af dem erhålla riklig vinst och på kort tid blifva mångbillionär?

Illa vore det beställdt med denna bok och den, som skrifver dessa rader, om han icke kunde gifva dig ett godt råd härutinnan. Döm sjelf!

Sedan numera Panama-aktierna förlorat sitt nominella värde, måste du placera dina kapital i något liknande företag. Genom ett ifrigt placerande skall man snart se dina pengar rikta en del intelligenta män – hvilket ju redan det är ett sant nöje för hvarje vän af den menskliga tankeverksamheten.

Kort derpå skall man få emottaga stor procent på sina insatta medel, så vida företaget bär sig. Och blir man då icke mångtrillionär, måste ett fel i någon beräkning föreligga, hvilket ju icke kan läggas dig till last.

Skulle icke detta förslag tilltala dig, gör du bäst i att placera dina penningar hos denna boks författare, hvilkens oerhörda lärdom gör det för honom möjligt att förflytta sig från det ena stället till det andra med blixtens hastighet.

Kap. 10.
Glasblåsning och navigation.

Glasen äro så nyttiga ting, att den menniska är mer än ömkansvärd, som icke förstår att tillverka demsamma. Innan du faller i förtviflan deröfver, så genomläs detta kapitel, och du skall nöjd kunna lägga dina ögonlock tillsammans.

Glasen framställas genom glasblåsning. Denna tillgår sålunda, att man tager ett glas och blåser derpå; hvarpå det hela är färdigt. Ur väl blåsta glas kunna äfven de starkaste drycker inmundigas. Dricker du ut allt, som finnes i glaset, kallas detta en bottenfock.

Och härmed äro vi inne på *navigationen,* eller konsten att manövrera en farkost. Ingen farkost kan nämligen tänkas utan fock, och om focken är beslagen eller bottenrefvad, kallas äfven den bottenfock. Näst focken är spygatten och groggen det vigtigaste för den orädde sjömannen att lära känna. Har han härutinnan noga reda på sig, behöfver han endast en god lots för att med lifvet komma ifrån såväl Biskayaviken som många andra ansedda farvatten. Dock må ingen tillrådas att segla med fastgjorda skot, ty då följer döden inom 40 minuter.

Kap. 11.
Den skicklige kocken.

I dessa tider då ur alla samhällsklasser mera bestämdt än förut framställes krafvet på att äta sig mätt, bör hvarje man, som icke vill svälta ihjäl, känna något till kokkonsten.

För att koka behöfves eld och vatten. Har man tillräckligt af dessa ingredienser, kunna många välsmakande rätter framställas.

»Som man kokat måste man supa»», d. v. s. äta.

De saker, som kunna ätas, kallas ätliga. Alla växter äro ätliga, utom den stolta furan. Bland ätliga djur märkas särskildt ätliga gödkalfven och ätliga grodan. Den förre stekes hel, den senare är en amfibie, af hvilken endast låren ätas. Då de afskurna låren mycket fort åter utväxa, kan en enda padda på detta sätt lifnära flera manssåldrar om intet oförutsedt inträffar.

Mindre närande äro skorpionen och sjöormen.

Mat i flytande form kallas soppa. Ju flere kockar man har, dess sämre blir soppan, och dess längre räcker den således. För att inrätta ditt hushåll billigt behöfver du alltså endast några få kockar.

Den skicklige kocken behöfver endast *en* spik för att åstadkomma en god soppa. Sväljer han spiken, behöfver han icke vidare någon mat.

Har man ett taffelpiano, kan man lätt skaffa sig taffelmusik och taffelbitter.

Kocken bör vara något hemma i matlagning och dubbla italianska bokhålleriet.

Kan han dessutom undervisa i alla brukliga skolämnen, skadar det icke, för det fall han skulle blifva nödsakad att på annat sätt förtjena sin biff och punsch.

Kap. 12.
Den kunskapsrike dykaren.

Då du en vacker vårmorgon såsom icke simkunnig håller på att drunkna under badet, har du nog mången gång önskat dig vara en dykare. Men har du då också noga öfvertänkt huru svårt det är att blifva en dykare? Det är nämligen icke nog för dykaren att kunna dyka; han måste besitta många andra färdigheter för att vara, hvad han bör vara: en *kunskapsrik* dykare.

Se här hvad en af dessa hafvets idoga myror är tvungen att inhämta för att motsvara sina medmenniskors förväntningar!

För att veta hvad den för oss alla så dyrbara tiden lider, måste han hafva med sig ett godt *ur* (den s. k. dykareklockan). Äfven bör han medföra en *biljard,* för att kunna fördrifva tiden i sällskap med den i förväg ankomne kamrat, han möjligen påträffar å det vrak, han skall undersöka.

För den händelse att

vådeld

skulle uppstå på detta vrak, måste han vara försedd med en *assuransspruta,* hvilken med lätthet kan skötas af en dertill dresserad

pudel

för såvidt en dylik kan anträffas på ett så stort djup.

Det förutsättes att dykaren är skicklig i några *lefvande språk,* för att kunna utröna nationaliteten hos de skendöda skeppsbrutna, han kan finna på ett så stort djup.

Med någon kännedom i *läkarekonsten* kan den kunskapsrike dykaren göra under af barmhertighet mot de många

sjuka fiskar

som lida under trycket af den ofantliga vattenmassa, som flyter öfver ett så stort djup.

Under bördan af detta vetande och sin praktiska drägt, bör den kunskapsrike dykaren

med lätt sinne

kunna gå den mest stormdigra framtid till mötes.

Kapp. 13 och 14.
Några ord om almanackan, jemte konsten att gratulera.

Ett vigtigt inlägg i den gregorianska tideräkningen gör Kongl. Vetenskapsakademien hvarje år genom att för 14 öre utgifva en almanacka (det enda svenska ord, som rimmar med palsternacka[10], vulgärt plåsternacka).

Årets månader äro jemt ¹/12 gross, dess veckor öfver ett halft hundratal, och dagarnes antal icke långt från trehundrasjuttio. Den, som skrifver dessa rader, är född den 25 September, hvilken dag heter Cleophas och infaller i lejonets vänkrets. Solen går på denna märkeliga dag upp precis 6 på natten, hvilket manar oss till tidiga uppstigningar. September månad är naturligtvis årets vackraste månad, och följderna häraf hafva heller icke uteblifvit, enligt hvad spegeln, trots mina blygsamma protester, envist öfverbevisar mig om.

Största fördelen af almanackan är dock den, att hon underrättar oss om namnsdagarne, och derigenom sätte oss i tillfälle att gratulera våra vänner och väninnor, hvilka kunna bära de alldagligaste namn, såsom Qvintinus, Prisca, Menl. Barns D., Thomas Biskop, Mar. Besök., Monicax, Per o. s. v.

Konsten att gratulera är dock ganska invecklad. Så måste du t. ex. vara bekant med den person, du vill gratulera; du måste veta hvar han bor, när han är hemma, hur han ser ut, och – vigtigast af allt – hvad han heter.

Vet du allt detta, går du till honom med ett blomster, bugar dig, lägger det sköna blomstret på bordet, och bjudes på vin eller kaffe. Drick icke häraf mera än du tål! och qvarstanna icke under någon förevändning hela dagen hos den gratulerade, såvida han icke uttryckligen tigger dig derom. Gör han detta med stora tårar i ögonen, bör du hålla ett vaksamt öga på hans rörelser, ty då är han nog icke riktigt klok. Blir han våldsam, så bind honom med det medhafda repet, och gratulera dig sjelf på det hjertligaste till att inte vara i hans kläder.

Kap. 15.
Meteorologi och anarkism.

Meteorologi kalla vi vetandet om vädret.

Märker du icke sjelf om det är varmt eller kallt, skall du rådfråga termometern, som straxt säger dig detsamma.

Mycken värme nämna vi *eld*.

Mycken köld kallas för *is*.

Elden och isen åtskiljas dessutom genom sin färg. Elden är gul, isen är blå.

Dessa två färger kallas äfven de *svenska färgerna,* och ingå såsom en icke ovigtig beståndsdel i våra flaggor. En stor flagga kallas standar. Om flaggan är mycket ren, kallas den *norsk*.

Meteorologien har tatt sitt namn af *meteorer,* små heta kroppar, som stundom falla ned på oss. De påminna genom sin oförutseddhet om de moderna bomberna, om hvilka jag nu vill tala litet med dig, gode läsare.

Intet tvifvel hyser jag nämligen om att du ju icke i tider af modlöshet tänkt att ansluta dig till den moderna åsigt, som heter *anarkismen*. Jag vill derför klargöra för dig de fördelar och olägenheter du deraf kan skörda.

Bomber tillverkas af sardinlådor, sedan du uppätit de välsmakande sardinerna. Derpå inlägger du något krut och spik, hvarpå du låter lådan flyga i luften i någon folksamling. Flyger denna bomb mycket högt, kan det hända att du tillfogar kroppsskada åt invånarne på planeten Mars – i hvilket fall du intet har att befara, ty dessa himlahjon hafva ingen åtalsrätt.

Skulle deremot din lilla låda flyga mycket lågt, skadar du antagligen någon eller några af jordens befolkning.

Du kan då välja emellan

flykt

eller

dödsstraff.

Då detta senare är ganska smärtsamt, råder jag dig till det förra, som är fullkomligt smärtfritt. Den dervid oundgängliga *skakningen på jernvägen* kan du undvika genom att sätta dig på en preparerad sardinlåda och

sjelf flyga i luften,

ju förr dess hellre. Adjö!

Kap. 16.
Att testamentera.

Känner du dig mer än vanligt krasslig, bör du ej försumma att ofördröjligen tillkalla din husläkare för att förebygga sjukdomens vidare utbredning i kroppen (se kap. Geografi!).

Om så din husläkare skakar på hufvudet, ser betänksam ut och beder dig räcka ut tungan, kan du vara lugn,

enär ingen allvarsam fara är för handen; men om han deremot skrattar och säger att din sjukdom endast är ett foster af din inbillning, bör du strax beställa om ditt hus och skriftligen uppsätta din yttersta vilja, ty du blir inom få dagar kallad till någon annan verld.

Sätten att upprätta testamente äro mångahanda. Allra först måste du taga i betraktande till hvem du skall bortskänka dina egodelar, min käre läsare.

Dina slägtingar hafva endast beredt dig sorg och förluster. Du mins nog t. ex. huru det gick när du skref på det der dumma papperet för din elake farfars onkel – »på tre månader», som det hette men o ve! hur många år fick det inte löpa innan du slutligen fick det protesteradt, blef lagsökt, måste sälja dina luftslott – annat att förtiga! Icke vill *jag* rifva i dina sår.

Jag vet dock *en* person, som aldrig gjort dig annat än godt: det är den, som skrifver dessa rader. Du djerfves väl icke att neka, ty då skulle jag till min smärta se mig nödsakad att ... nogaf! *Ingen* står dig närmare än din gode lärare, d. v. s. jag.

För att derför med lugnt samvete kunna öfvergå till en annan, möjligen bättre (jag känner dig ju så litet) verld, bör du testamentera åt mig allt hvad du eger, och detta i fullt juridisk form, så att jag slipper stämma dina hjertlösa bröstarfvingar, som nog icke lära neka sig det simpla nöjet att söka få dig förklarad vanvettig vid tidpunkten för testamentets upprättande.

Bekymra dig dock icke härom! Jag skall resa dig en rätt fin grafvård och deruppå sjelf inmejsla de gyldene orden:

HÄR DOG MIN VÄN.

Kap. 17.
Kärlek, sport och gymnastik.

Kärlek.

Kärlen indelas i 2 slag: blodkärl och andra slags kärl. Det gifves såväl starka som svaga kärl. Ett mycket svagt käril kallas qvinna. Leken med detta slag af käril kallas kärlek.

Det är med qvinnan du förlofvar dig. Härtill fordras 1 ring och 1 flicka. Den, som sjelf skrifver dessa rader, har sjelf varit förlofvad 6 ggr; alltså mera än de flesta. Då man är s. k. caché-förlofvad bäres ringen på ringtån (se kap. *naturlärdom!)*. Att det går lätt att upplösa denna förbindelse synes bäst deraf, att den, som skrifver dessa rader, ännu är ogift.

Huruvida han skall fortfara att vara ogift, beror icke på honom allena. Ty kärlek skiljer sig från hvarje annan art af sport derigenom, att den måste idkas af 2 personer på 1 gång. Härom har den numera aflidne snabbdiktaren *Ovidius* skrifvit en förträfflig pjes, som heter *Ars amandi,* eller *Konsten att älskas*.

För att bespara dig besväret att försöka anskaffa penningar till uppköpande af Ovidii verk, vill jag ädelmodigt lära dig huru du skall bära dig åt i denna, för det praktiska lifvet så vigtiga gren af vetandet.

Du skall, om du har någon ruter i dig, tillsäga någon enka eller annan flicka att hon måste älska dig, ty eljest kan du icke lefva. (Naturligtvis kan du *mycket väl* lefva ändå, men du får ändå vara så snäll att säga just så!) Derpå skolen I båda sammanföra de hudflikar, genom hvilka I plägen intaga Eder näring. Deraf uppstår en s. k. *kyss*[11], hvilken alltid plägar skänka åtminstone den ene parten en viss tillfredsställelse.

Var dock icke alltför stursk om du lyckas härutinnan! ty härmed är minsann icke allt gjordt. Ännu återstå en

del formaliteter, innan ämnet är uttömdt. Såsom ett icke ovigtigt element räknade redan de gamle flickans samtycke m. m., o. s. v., o. dyl., etc.

Ett af menniskans finaste företräden framför djuren är hennes rätt att svara nej i brudstolen.

* * *

Sport

utöfvas nu för tiden mest på bicycle. Som emellertid en sådan är ganska dyr, vill jag icke för dig beskrifva sättet för denna sports utöfvande, ty din fantasi kunde lätt blifva så upphetsad, att du till hvad pris som helst ville förskaffa dig en sådan tingest. Och om du då icke hade tillräckligt penningar, kunde du falla på den idén att tillgripa de mest förtviflade utvägar, såsom bodrägt, häststöld, nödlögn eller dylikt. Hvad vet väl jag om din moraliska karakter? Du har kanske icke ens ärligen betalat denna bok.

* * *

Gymnastiken

är en uppfinning, som, rätt brukad, beröfvar skolungdomen en half timma af frukostlofvet. Detta är dock icke dess enda betydelse, ty gymnastiken stärker äfven blodsystemet, uppfriskar hjertverksamheten, höjer menniskan från jorden (genom trapez), och är mycket lifsfarlig.

Svensken *Ling* var den förste, som upptäckte att ett hastigt uppsträckande af armarne (eller eventuelt ett vridande till venster af hufvudet), är ett lifsvilkor för hvarje sundt tänkande menniska. Härefter bildades gymnastikföreningar, som vidare fortplantade denna vackra idé, hvilken för närvarande är vårt lands stolthet.

Den, som skrifvit dessa rader, har endast genom gymnastik förvärfvat den fruktansvärda kroppsstyrka, som nu gör det för honom möjligt att med en viss skadeglädje emotse hvarje försök till kritik öfver denna bok.

Tillägg.

Då du nu läst denna bok, måste du flitigt repetera densamma, för att icke ur minnet förlora något af den. Derför har jag här exempelvis uppstält en *liten repetitionskurs,* som du sjelf lätt kan utvidga. Genom att bedja en vän hjelpa dig någon lördagsqväll, kan du i form af en *lektion med frågor och svar* lätt ifylla de luckor, som decennierna, dessa tidens råttor, gnagt i ditt vetande.

– Se, god dag, goda Olsson! Hvad är det för en bok du har? – »En hvar sin egen professor», naturligtvis! – Den har äfven jag hos mig. Vill du att jag skall pröfva dig? – Det är min högsta önskan, herr generallöjtnant. – Då är jag din lärare. Hvad är kunskap? – Makt. – Rätt! Hvem har sagt det? – Fakir Falstaff. – Hvem är det? – En omätligt rik man. – Riktigt. Hvad höjer lefnadens behag i festligt lag? – Ölost. – Hvad hade du till lexa i går första timman? – Konsten att gräfva gull. – Hvad är denna konst? – Lätt. – Har du funnit något gull? – Nej, aldrig. – Månne du kan stafva till *aldrig?* – B-a, *ba,* b-o, *bo*: *aldrig.* – Ett mycket vackert svar. Hvad hade du andra timman? – Geognosi. – Hvad lär dig denna vetenskap? – Att Afrika bebos af niggrar, äfvensom att jordens inre är fullt af guld och granit. – Hej, du kan dina saker! Hvad vill du helst blifva? – En kunskapsrik dykare. – Men vet du också att detta är mycket svårt? – Ja, men jag kan spela biljard och har en god assuranssputa. – Dertill fordras dock äfven kunskap i lefvande språk. Kan du några sådana? – Endast tyska och Döda språk. – Detta är ju äfven nog. Men hvarför ser du så på din fot? – Jag tänker på tåens ben. – Bra! Hvad liknar dem? – Norrskenet. – Huru så? – Ty de innehålla båda naturens hemlighet. – Särdeles riktigt. Känner du någon kejsare? – Ja, Klumbumbus. – Vet du hans dödssätt? – Nej, men ett svin i Barkaryd afled på grund af en finnes afrifvande. – Mycket rätt! Nu måste jag lämna dig, ty jag skall ila till min bäste

vän. – Det är Falstaff. Då följer jag med vördnad.

Innehållet är så trydeladt.

FÖRSTA DELEN. **Folkbildning**.

ANDRA DELEN. **Lärd bildning**.

TREDJE DELEN. **Praktisk bildning.**

(Resultat: *vishet.*)

Noter

1)

Nämligen om fastern är gift och har barn.

2)

Ett djur, hvars lukt öfverträffas af den billigaste ådekålång.

3)

Lagboken har en afvikande mening.

4)

Se Statskalendern.

5)

Så börjar romerska läkaresällskapets Salmonibref till häradshöfding Catilina, hvilken genom qvacksalfveri tog ifrån dem deras patienter *(patientia nostra)*.

6)

Härmed förstås *franska* timmar, hvaraf en hel del går på *en* svensk timma.

7)

Franska årtal, för hvilka en annan beräkning än den vanliga ligger till grund.

8)

Se dessutom kap. *Konst*.

9)

Betyder: En indisk mössmakares sorg öfver eskimåernas andliga ståndpunkt.

10)

Misstag! Äfven kackerlacka.

Sättarens anm.

Mitt enda misstag.

Falstaff.

11)

I fonetiken kallad *quadrilabial inhalations-smack.*